

TA'LIM DASTURIY TA'MINOTI VA TA'LIM TEXNOLOGIYASI

Axchaboyev Quvonchbek Xayrullo o'g'li

Andijon davlat Pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi fakulteti Ta'linda axborot texnologiyalari yo'nalishi
2-kurs magistranti

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-May 2023 yil

Ma'qullandi: 06-May 2023 yil

Nashr qilindi: 12-May 2023 yil

KEY WORDS

Smart Nootebook – aqlli kompyuter (noutbuk).

ABSTRACT

Mazkur maqolamizda daqiqa sayin rivojlanib borayotgan texnologiyalar va texnika asrida zamonaviy dasturlar va ulardan ijtimoiy hayotning turli jabxalarida keng foydalanish imkoniyati, eng so'nggi va qulay interfeysga ega bo'lgan dasturlarni o'z ehtiyojiga ko'ra tanlash va ularni kasbiy faoliyatlarning turli jabxalariga yo'naltirish, ulardan foydalanish masalalari hamda ta'lim texnologiyasi tushunchalari yoritilgan..

Mavis Beacon Teaches Typing - foydalanuvchining matn terish ko'nikmalarini yaxshilash bilan birga uning zavqlanishini ta'minlash uchun o'rnatilgan mini-o'yinlar.

Ta'lim texnologiyasi - ta'lim va ta'limni yaxshilash maqsadida o'quv muhitini, o'quv materiallarini, o'quvchilarni va o'quv jarayonini tahlil qilish, loyihalash, ishlab chiqish, amalga oshirish va baholash jarayonlarini o'rganadigan tadqiqot sohasi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishining zamonaviy jahon darajasi shundayki, respublikada jahon axborot makonining infratuzilmalari va milliy axborot-hisoblash tarmog'i integratsiyasiga mos keluvchi milliy tizimni yaratish milliy iqtisodiyot, boshqarish, fan va ta'lim samaradorligining muhim omili bo'lmoqda. Bu muammolar ancha murakkab va ayni paytda respublikamiz uchun dolzarbdir. Hozirda olib borilayotgan iqtisodiy, tuzilmaviy va boshqa o'zgarishlarni amalga oshirish natijalari respublikada axborotlashtirish bilan bog'liq muammolarning qanday va qaysi muddatlarda hal etishga ham bog'liqdir. O'quv fanlari bo'yicha elektron o'quv vositalarining yaratilishi mazkur fanlarni o'qitishda zamonaviy axborotkommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatini yanada kengaytiradi. Bu o'z navbatida, talabalarning mazkur fanlar bo'yicha bilimlarini chuqur o'zlashtirishlarining asosiy omili bo'lib, ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligini oshiradi. Ayni shunday sa'y-harakatlar amalga oshirilishi ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini keng tadqiq etishni yanada jadallashtirish, professor-o'qituvchilarni ilg'or pedagogik bilimlar va texnologiyalar bilan qurollantirish, ularning mahoratini oshirish, xorijiy oliy ta'lim muassasalari tajribasini chuqur o'rganish hamda ulardagi samarali usul va vositalarni milliy ta'lim tizimimizga joriy etish imkonini yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qabul qilgan "Ta'lim to'g'risida"gi qonunda ta'limni yanada takomillashtirish maqsadida Respublika miqyosida ta'limni umumiy o'rta ta'lim maktablari, akademik litseylar va kasb-hunar kollejlari orqali amalga oshirish maqsad qilib qo'yilgan bo'lsa, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qonunida milliy

tajribalarni tahlil qilgan holda, shuningdek, jahonning ilg'or yutuqlarini e'tiborga olib akademik litsey va kasb-hunar kollejlarda har tomonlama rivojlangan va yetuk mutahassislarni tayyorlashning asosiy yo'nalishlari belgilab berilgan.

Mustaqil rivojlanish yo'lidan borayotgan Respublikamizda yangi iqtisodiy sharoitlar ro'yobga keldiki, bu xalq xo'jaligining barcha sohalarida, xususan, ta'lim sohasida ham turli islohotlarni amalga oshirishni taqozo etadi. Fan va texnika taraqqiyotining jadal kechayotgani, kompyuter texnikasining keng qo'llanilayotganligi, o'quvchilarga berilishi kerak bo'lgan bilimlar ko'lamining borgan sari oshib borayotganligi, ta'limni tubdan yaxshilashni, fanlar bo'yicha milliy va mahalliy sharoitlarga mos keladigan hamda malakali mutahassislarni tayyorlash imkonini beradigan dastur va darsliklar, ta'limning zamonaviy metodlarini ishlab chiqishni talab qiladi.

Ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarga qayerda bo'lishidan qat'iy nazar, o'qishni davom ettirish imkonini beradi. O'qituvchilar va professorlar o'quvchilarga topshiriqlarni yuborishlari mumkin va ular ularni hatto sinflarga jismoniy qadam qo'ymasdan ham bajarishlari va topshirishlari mumkin, shuning uchun o'rganish hech qachon to'xtamaydi.

Ta'lim dasturiy ta'minoti - bu ta'lim maqsadida yaratilgan har qanday kompyuter dasturi uchun ishlatiladigan atama. U tilni o'rganish dasturidan tortib sinfni boshqarish dasturidan mos yozuvlar dasturiy ta'minotigacha bo'lgan turli diapazonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu dasturiy ta'minotning maqsadi ta'limning bir qismini yanada samarali va samaraliroq qilishdir. Maqsad, ta'lim sohasida ma'lum tushunchalar va atamalar mavjudligiga ishonch hosil qilishdir. U amaliy va o'quvchilar tomonidan mukammal tushuniladi. Aksariyat maktablarda turli shakllardagi ta'lim dasturlari qo'llaniladi. Bugungi kunda innovatsiyalardan foydalanishga qiziqish va e'tibor texnologiyalar, pedagogik texnologiyalar va ta'limda axborot texnologiyalari jarayoni kundan kunga kuchayib bormoqda. Buning sabablaridan biri shundaki, hozirgacha an'anaviy ta'lim o'quvchilarni bilim olishga o'rgatgan taqdirdagina tayyorlaydi. Zamonaviy texnologiyalar ularni o'z-o'zidan o'zlashtirgan bilimlarni izlashga, o'rganishga o'rgatadi va mustaqil ravishda tahlil qilish va hatto o'z xulosalarini chiqarishga xizmat qiladi. Bu jarayonda, o'qituvchi rivojlanish, shakllantirish, o'rganish va tarbiyalash uchun sharoit yaratadi, shaxsning va shu bilan birga boshqaruv funktsiyalarini bajaradi va rahbarlik qiladi. Ta'lim jarayonida o'quvchi asosiy shaxsga aylanadi. Pedagogik mahoratning texnologiyasi, bilimi, tajribasi va interfaol usullarini ta'minlaydi o'quvchilar bilimli va yetuk ko'nikmalarni egallashida yordamlashadi.

Ba'zi o'quv dasturlari maktab sinflarida foydalanish uchun mo'ljallangan. Odatda bunday dasturiy ta'minot sinfning old qismidagi katta doskaga proyeksiyalanishi yoki bir vaqtning o'zida sinfdagi ish stoli kompyuterlari tarmog'ida ishlashi mumkin. Eng e'tiborga loyiqqlari SMART Notebookdan foydalanib, doska bilan o'zaro aloqada bo'lgan SMART platalar bo'lib, ular qalamlardan foydalanishga doskaga raqamli rasm chizish imkonini beradi. Ushbu turdagi dasturiy ta'minot odatda sinfni boshqarish dasturi deb ataladi. O'qituvchilar ko'pincha boshqa toifadagi ta'lim dasturlarini o'zlarining IT to'plamlarida ishlatishni tanlashsada, o'quv dasturlarining butun toifasi sinfdagi o'qitishga yordam berish uchun maxsus mo'ljallangan.

Video o'yinlar foydalanuvchiga texnologiya savodxonligini yoki mavzu haqida ko'proq narsani o'rgatish uchun ishlatilishi mumkin. Ba'zi operatsion tizimlar va mobil telefonlar bunday xususiyatlarga ega. E'tiborga molik misol - foydalanuvchilarni grafik interfeyslardan,

ayniqsa sichqonchani va sudrab tashlash texnikasidan foydalanish bilan tanishtirish uchun ishlab chiqilgan Microsoft Solitaire. Mavis Beacon Teaches Typing - bu foydalanuvchining matn terish ko'nikmalarini yaxshilash bilan birga uning zavqlanishini ta'minlash uchun o'rnatilgan mini-o'yinlar bilan mashhur dastur.

Ta'lim dasturlari ta'lim maqsadlari uchun yaratilgan turli xil dasturlarni o'z ichiga oladi. Bu atama ta'lim yechimlari bilan bog'liq bo'lgan hamma narsani o'z ichiga oladi, ta'limni boshqarish tizimlari va baholash dasturidan tortib, ma'lumotnoma dasturlarigacha. Shunday bo'lsada, ta'lim dasturiy yechimlari bitta maqsadga ega: ta'limning ayrim qirralarini yanada samarali va samaraliroq qilish.

Ta'lim texnologiyasi - ta'lim va ta'limni yaxshilash maqsadida o'quv muhitini, o'quv materiallarini, o'quvchilarni va o'quv jarayonini tahlil qilish, loyihalash, ishlab chiqish, amalga oshirish va baholash jarayonlarini o'rganadigan tadqiqot sohasi.

Ta'lim texnologiyasi faollikni oshirish va o'qituvchilarga dars rejalarini tayyorlash, onlayn darslar o'tkazish, baho va davomat kabi kundalik vazifalarni bajarishda yordam berish uchun apparat, dasturiy ta'minot va boshqa IT vositalaridan foydalanadi. Ta'lim texnologiyasidan foydalanish deyarli kundan-kunga oshib boradi va yuqori sinf darajasidagi va oliy ta'limdagi o'qituvchilar va o'quvchilar uchun foydalidir.

O'qituvchilar va maktablar ta'lim texnologiyasini sinfga turli yo'llar bilan kiritishlari mumkin. Ta'lim dasturlari yoki kompyuter yordamida o'qitish o'qituvchilarga darslarni sozlash imkonini beradi. Bu, shuningdek, o'quvchilarning, ayniqsa matematika va informatika kabi aniq fanlar bo'yicha o'quv natijalarini yaxshilash uchun ulkan imkoniyatlarni ko'rsatadi. Muammolarni gamifikatsiya qilish faollikni oshiradi va o'rganishni qiziqarli qilishga yordam beradi.

Uy vazifalarini avtomatik ravishda eslatuvchi matnli xabarlar oilaning faolligini oshirishi mumkin va onlayn va shaxsan o'qitishni birlashtirgan gibrid o'rganish modellari o'quvchilar istalgan vaqtda kirishlari mumkin bo'lgan raqamli, qulay sinf xonalarini yaratishi mumkin. O'qituvchilar, shuningdek, obyektiv topshiriqlarni avtomatlashtirilgan baholash kabi odatiy vazifalarni bajarishda yordam berish uchun ta'lim texnologiyasidan foydalanadilar.

Ta'lim texnologiyasi o'rganishni osonlashtirish uchun kompyuter texnikasi, dasturiy ta'minot va ta'lim nazariyasi va amaliyotidan birgalikda foydalanishdir.

U darsni rejalashtirishni soddalashtirishi va shaxsiylashtirishi hamda o'quvchilarning taraqqiyotini kuzatishga yordam beradi. O'quvchilar uchun texnologiya ko'proq ishtirok etishi mumkin, ularga o'z tezligida o'qish imkonini beradi va o'rganishni biroz qiziqarli qiladi.

Amaliy ta'lim tajribasidan tashqari, ta'lim texnologiyasi aloqa, ta'lim, psixologiya, sotsiologiya, sun'iy intellekt, informatika kabi turli fanlardan nazariy bilimlarga asoslanadi. U o'rganish nazariyasi, kompyuterga asoslangan trening, onlayn o'qitish va mobil texnologiyalar qo'llaniladigan m-learning kabi bir nechta sohalarni o'z ichiga oladi.

Ta'lim texnologiyasi moddiy vositalar va jarayonlar uchun ham, ta'lim va o'qitishni qo'llab-quvvatlashning nazariy asoslari uchun ham inklyuziv atamadir. Ta'lim texnologiyasi yuqori texnologiyalar bilan chegaralanib qolmaydi, balki aralash, yuzma-yuz yoki onlayn ta'limdan foydalanishda sinfdan o'rganishni yaxshilaydigan har qanday narsadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. «O'zbekistan Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha xarakteristik strategiyasi to'grisida»gi F-4947-sonli Farmoni.

2. The role of pedagogical software tools in Improving educational efficiency. Abdukadirova G.X. Maqola. 2022-yil.
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Educational_software#Video_games_and_gamification.
4. Buckley, Jim; DeWille, Tabea; Exton, Chris; Exton, Geraldine; Murray, Liam (20 June 2018). "A Gamification–Motivation Design Framework for Educational Software Developers". *Journal of Educational Technology Systems*. 47 (1): 101–127.
5. <https://research.com/software/best-education-software-key-features-of-top-education-software>.
6. <https://www.bestcolleges.com/education/what-is-educational-technology-edtech/>.
7. Robinson, Rhonda; Molenda, Michael; Rezabek, Landra. «Facilitating Learning» (PDF). Association for Educational Communications and Technology. Archived (PDF) from the original on 22 September 2015. Retrieved 18 March 2016.
8. Committee for Draft National Education Policy (2018). Draft National Education Policy 2019 (PDF) (Report). Government of India.
9. Herold, Benjamin (5 February 2016). «Technology in Education: An Overview». *Education Week*. Archived from the original on 1 November 2016. Retrieved 31 October 2016.

